

Prikazi

(Book Reviews, Besprechungen, Presentazioni)

Matija Matičić, Israeli - Palestinian Negotiations. From 1991 to 2018: The Case for Political Realism and Inevitability of a Two State Solution, Glas koncila, Zagreb, 2019., str. 1-206.

Malo je zbivanja u suvremenim međunarodnim političkim odnosima koji su karakterizirani tolikom kompleksnošću i slojevitosti kao bliskoistočna pitanja, a poglavito izraelsko-palestinski spor. On ima duboke vjerske, povijesne, ideološke, geopolitičke, ekonomske pa i pravne korijene i odrednice. U mnogobrojnim tekstovima, napisima, analizama, čest je problem što se navedenim pitanjima bave najrazličitiji autori, koji nisu stručnjaci za neki od navedenih segmenata pristupa, te ne razumiju bit zbivanja i problema. Rizik je i veći, jer nije teško pasti pod utjecaj neke od interesnih skupina, aktera, ideoloških imperativa, pa je o navedenom dosta zahtjevno, da ne kažemo i hrabro pisati. Stoga je najnoviji poduhvat mons. dr. sc. Matije Matičića, riječkoga svećenika i kanonika mlađe generacije, vikara Riječke nadbiskupije, ali od nedavno i doktora znanosti iz područja međunarodnih odnosa, vrlo hrabar korak, koji će zasigurno imati odjeka u širim krugovima. Valja napomenuti kako je dr. Matičić do sada objavio više naslova, obrađujući teološko-pastoralne teme, a šire je poznat i uvažavan kao vrsni propovjednik, humanist, promicatelj dijaloga te suradnik mnogih uglednih domaćih i međunarodnih institucija i foruma, pa tako i Sveučilišta u Rijeci.

Knjiga *Israeli-Palestinian Negotiations. From 1991 to 2018: The Case for Political Realism and Inevitability of a Two State Solution*, bavi se vrlo kompleksnim razdobljem novije povijesti međunarodnih odnosa, bez

koje nije moguće razumjeti suvremenu strukturu bliskoistočnih, u ovom slučaju izraelsko-palestinskih odnosa. Vrijeme nakon 1991. vrijeme je završetka hladnoratovskog tipa međunarodnih odnosa, kada se korijenito mijenja njihov koncept, položaj međunarodnih aktera (raspad SSSR-a, američki unipolarizam i drugo), a velike su promjene i na unutarnjoj političkoj sceni izraelske države. Mijenjaju se trendovi i među Palestincima, gdje na fragmentiranoj političkoj sceni novu afirmaciju doživljava PLO i Jaser Arafat. Novo vrijeme trebalo je voditi drukčijem stanju Bliskog istoka od desetljeća u kojima je Država Izrael, uspostavljena 1948. u nekoliko ratova s raznim arapskim državama branila svoju državu, susrećući se s najrazličitijim izazovima, ali najčešće oslonjena isključivo na svoju vojne, tehnološke i intelektualne kapacitete, usporedno gradeći svoje demokratske institucije i razvijajući gospodarsku snagu.

Nakon uvodnih napomena, prvo je poglavlje ove studije vezano za razdoblje od madridskih pregovora do Osla 1993. i Prve intifade. Autor polazi od strukture međunarodnih odnosa osamdesetih godina 20. stoljeća, koje su uvjetovale nove mirovne inicijative i važna postignuća. Ona su, kako navodi autor, u bliskoistočnim odnosima uvijek vrlo kratkotrajna i krhka. Autor u radu vrlo dobro poznaje koncepciju međunarodnih odnosa pojedinog, i užeg razdoblja, aktere i njihovu ideološku, religijsku ili stranačku pozadinu koja ih afirmira i uvjetuje njihov položaj i akciju

u diplomatskim nastojanjima.

Slijedi poglavlje o politici prve Vlade Benyamina Netanyahua (1996.–1999.). Osnovne oznake njegova političkog djelovanja autor označuje kao politiku reciprociteta (prema Palestincima) i konfrontacije (prema Amerikancima). Autor obrazlaže Ugovor o Hebronu iz 1997. i Wye Memorandum.

Prijelaz tisućljeća, napose kratkotrajna vlada Ehuda Baraka nudila je optimizam i približavanje jasnijim kompromisima suprotstavljenih strana i međunarodnih čimbenika. Međutim zbivanja s kraja rujna 2000., pobjeda Georgea W. Busha, ml. i slom Barakove vlade te pobjeda Ariela Sharona, označit će početak Druge intifade i novoga znatnog usložnjavanja izraelsko-palestinskih odnosa. Tadašnji su odnosi obilježeni izrazitim nasiljem i nestabilnošću. Mirovne ideje iz Camp Davida nisu se ostvarile.

Peto poglavlje ove studije razmatra vrijeme između 2006. i 2009. Ovo razdoblje promovira nove aktere koji nastoje riješiti izraelsko-palestinski sukob. S izraelske strane to je Ehud Olmert, koji je na čelu nove stranke u izraelskoj političkoj areni *Kaddima* i njezine koalicije. Palestinski politički korpus ponovno je fragmentiran, ali sada i dodatno zaoštreno podijeljen (*Hamas* i *Fatah*), a njegov je predvodnik Mahmud Abbas.

Konačno, slijedi poglavlje vezano za drugi premijerski mandat Benyamina Netanyahua (2009.–2018.), koji je prema međunarodnim analitičarima trebao stvoriti pretpostavke jasnijeg i trajnijega mirovnog rješenja. Tu su pojavljuju novi akteri, američki predsjednik Obama i njegov interes za bliskoistočni spor. Autor jasno komparira prvi i drugi

Netanyahuov mandat. Vrijeme je to početka Arapskog proljeća 2010., koje će znatno izmijeniti bliskoistočne odnose, a javljaju se i novi mirovni prijedlozi i inicijative.

Osobito izazovan korak u ovakvoj analizi je zaključak. Autor vrlo dobro poznaje aktualnu strukturu međunarodnih odnosa, uključujući i recentne poteze američke administracije predsjednika Trampa, promišljajući o određenim kompromisima - jer jedino je kompromis ono što može stabilizirati ovaj najdulji sukob u modernim međunarodnim odnosima. Ali, autor prijedloge za taj kompromis dobro promišlja, rabeći argumente koje je predstavio u studiji, te svoja temeljita znanja o povijesti, politici, religiji i ostalim čimbenicima.

Knjiga sadrži i vrlo korisnu bibliografiju te opsežan sažetak na hrvatskom jeziku, koji, osim što približava sadržaj i čitateljima kojima je snalaženje u engleskom jeziku zahtjevnije, može gotovo funkcionirati kao zaseban tekst, pa i sinteza te recenziju mr. sc. Ivane Maletić.

Uvjereni smo kako će navedena studija imati svojeg odjeka u širim, ne samo znanstvenim krugovima. Ona se svakako nadovezuje na studije hrvatskih autora o navedenim temama (Borisa Havela, Mirjane Kasapović i drugih), a autora predstavlja kao iznimno svestranoga znanstvenika i intelektualca, koji će nas zasigurno u budućnosti razveseliti i novim napisima.

*Prof. dr. sc. Budislav Vukas, ml.
Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet*